

לעילוי נשמת

מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

עדות שותפים זה לזה

- **שדה השייכת לשני שותפים**, שלא חלקו אותה, אלא קבעו שבשנה זו יעבוד האחד בצפונה והאחד בדרומה, **ובא אדם אחר וערער על מה שביד אחד השותפים**, וטען שהוא שלו, [כגון שאומר שגזלוה ממנו], **השותף השני אינו כשר להעיד**, שבדין השדה תחת חבירו, כי הוא **נוגע בעדותו**, שהרי אם תצא השדה מתחת יד חבירו, ההפסד הוא גם שלו.

- וכשהיתה שדה שייכת לשני שותפים, **ונתן האחד לחבירו את חלקו בקניין גמור**, יש **אופנים** שאם תצא השדה מיד המקבל, יש לנותן הפסד, ולכן אינו יכול להעיד כנגד המערער, להחזיק את השדה ביד המקבל, משום **שהוא נוגע בעדותו**. **ויש אופנים** שאם תצא השדה מיד המקבל, אין לנותן הפסד, ולכן יכול להעיד כנגד המערער להחזיק את השדה ביד המקבל **ואינו נוגע בעדותו**, [ואם יצטרף עמו עד נוסף, תתקבל עדותם].

האופנים שהנותן נוגע בעדותו הם, **כשיש לו רווח ממה שהשדה נשארת ביד המקבל**, ואלו הרווחים שיכולים לבוא לו מכך:

רווח א. מעמידו בפני בעל חובו – כלומר אם יש לנותן חובות מזמן היותו שותף בשדה, מאחר שחלקו שלו השתעבד לחובות, אף לאחר שייתנו למקבל, רוצה הוא שיהיה השדה בחזקת המקבל, כי כשהוא בחזקת המקבל הוא משועבד לחובו, אבל אם יהיה בחזקת הטוען שגזלוה ממנו, לא יהיה משועבד לחובו. [ובדף מ"ה מבואר, שאין הרווח הזה אלא כשאינן לנותן קרקעות תחת ידו, אבל כשיש לו קרקעות תחת ידו, בעל חובו יגבה מהם, ולא מזו שמכר, ואם כן אין לו רווח במה שהיא נשארת ביד המקבל].

רווח ב. אינו מתחייב לשלם אחריותו – כלומר אם הנותן מכר את חלקו למקבל באחריות, רוצה שיהיה בחזקת המקבל, כי אם יינתן לטוען שגזלוה ממנו, יתחייב הנותן לשלם למקבל מה שמכר לו.

ומעתה אם יש לו חובות שחלקו השתעבד להם, או שמכר את השדה למקבל באחריות, מאחר שיש לו הפסד אם המערער יוציא אותה מהמקבל, אין מעיד לו עליה להעמידה בידו, משום שהוא נוגע בעדותו.

והאופנים שהנותן אינו נוגע בעדותו הם, **כשאינן לו רווח ממה שהשדה נשארת ביד המקבל**, וזה **יתכן כשיתבטלו שני הרווחים הנ"ל**:

ביטול רווח א. על ידי שמקבל עליו אחריות, אם **בעלי חובותיו יטרפו את החלק שנתן למקבל**, ומעתה אין לו רווח מכך שתהא השדה בחזקת שעבודה לחובותיו, כי אם יטרפו את השדה מחמת חובותיו, יתחייב לשלם למקבל תחת מה שטרפו ממנו.

ביטול רווח ב. על ידי שאינו מקבל עליו אחריות אם יטרפו את השדה בטענה שהיא גזולה, ומעתה אין לו רווח בכך שלא יטול אותה המערער, כי גם כשייטול אותה, לא יתחייב לשלם למקבל כלום.

לתירוץ השני בתוס' פעמים שהנותן נוגע בעדותו, אף **כשבטלו שני הרווחים הנ"ל**, וזאת, **במקום שאם יזכה המערער בשדה**, יהיה **למקבל תרעומת על הנותן**, שמכר לו שדה גזולה. ורק כשהמקבל יודע שבאמת השדה אינה גזולה, ולא יתרעם על הנותן, אף אם המערער יזכה בה, הנותן מעיד לו עליה, [ובלבד שבטלו שני הרווחים הנ"ל].

ולתירוץ הראשון בתוס', די בביטול שני הרווחים הנ"ל, להכשיר את הנותן להעיד למקבל, אף על פי שיש לו רווח בעדותו, בכך שהמקבל לא יתרעם עליו, משום שאין לחוש שיעיד שקר כדי להרוויח תרעומת, ורק **כשיש לו רווח ממוני מעדותו**, הוא **פסול משום נוגע**.

והנה אף שהדין הזה שווה, בין אם היה הנותן מתחילה שותפו של המקבל, ובין אם לא היו שותפים, אלא הכל היה של הנותן. מכל מקום יש חידוש בזה שאף כשהיו שותפים תחילה, כשאינן לנותן רווח בכך שתהא הקרקע ביד המקבל, הוא מעיד לו. והחידוש הוא, שאין חוששים שעשו קנוניא ביניהם להעמיד השדה ביד המקבל, ואחר כך יחזרו לשותפותם.

שותף האומר לחבירו דין ודברים

אין לי על שדה זו לא אמר כלום

רשב"ם מפרש, לשון "אין לי" הרי הוא כלשון "לא יהא לי" בעתיד, ומכל מקום אין הדבר מועיל להפקיע חלקו [בלא קניין סודר], כי מאחר שכבר זכה בחלקו, אין זה אלא כמתפלל, הלוואי שלא יהיה לי חלק בו. ורק אם יאמר, "יהא נתון לך", זכה חבירו בחלקו. [כלומר בלשון שלילית עליו, אינו מועיל, ובלשון חיובית על חבירו, מועיל].

ויש מפרשים, לשון "אין לי" הוא לשון הווה, ולכן האומר "אין לי דין ודברים" לא אמר כלום, שאינו מקנה כלום לעתיד, אלא כמשקר לומר שאין לו, והרי יש לו. אבל אם יאמר, "לא יהא לי דין ודברים על שדה זו" בלשון עתיד, זכה חבירו בחלקו. [כלומר בלשון הווה, אינו מועיל, ובלשון עתיד, מועיל].

בני עיר שנגנב ספר תורה שלהם

בני עיר שנגנב ספר תורה שלהם, כולם נוגעים בדבר, ואם נמצא ביד אדם, אין יכולים לא לדונו כגנב, ולא להעיד עליו.

ואף אם יאמרו מקצתם, שמקנים חלקם בספר התורה לאחרים, עדיין נוגעים הם בדבר, כי יש להם הנאה משמיעת הקריאה, אף כשלא יהיה הספר שלהם.

ורק מי שיעזוב את העיר יוכל לדון ולהעיד, [אף על פי שמתחילה היה נוגע, כי בדבר שתלוי בממון, אין צריך תחילתו וסופו בכשרות].

האומר שיתן מנה לעניי העיר

י"א שרק עניי העיר נוגעים בדבר, ואינם יכולים לדונו, ולהעיד עליו שהתחייב כן.

וי"א שאם אין קצבה כמה ייתן כל אחד מבני העיר לצדקה, אף עשירי העיר שגובים מהם צדקה נוגעים בדבר, כי רוצים שייתן זה את המנה, כדי שעל ידי זה הם יתנו פחות, [אבל כשיש קצבה כמה ייתן כל אחד, אינם נוגעים בעדותם, כי בכל אופן יתנו כפי שנקצב להם לתת].

וי"א שאף אם יש קצבה כמה ייתן כל אחד מבני העיר לצדקה, עשירי העיר שגובים מהם צדקה נוגעים בעדותם, כי אם ייתן זה את המנה שדנים אותו, יפחתו מקצבת שאר הנותנים.

כמה דינים מהתוספתא המובאים בפירוש רשב"ם

א. האומר תנו [מאה מנה או ספר תורה או דבר אחר] לכנסת – יינתן לכנסת הרגיל בה. ואם היה רגיל בשנים, יינתן לשניהם.

ב. האומר תנו לעניים – י"א שיינתן לעניי אותה העיר. ורבי אחא אומר שיינתן לעניי כל ישראל.

ג. בן האוכל משל אביו, ועבד האוכל משל רבו, נותן פרוסה לעניים, או לבנו של אוהבו, ואינו חושש משום גזל, שכך נהגו בעלי בתים.

דין שמירה בין שותפים

- אם בשעה שקנו אותו, שמרו אותו יחדיו, מאחר שבתחילת השמירה, ששמר כל אחד על חלק חבירו עם חלקו, גם חבירו היה שומר עבורו, הרי זו שמירה בבעלים, [שבשעת קבלת השמירה לחבירו, היה חבירו עושה לו עבודה], והשומר בבעלים פטור מגנבה ואבדה [ופשיעה], כמבואר במסכת בבא מציעא.

- וכן אם האחד החל לשמור קודם לחבירו, מאחר שבשעה שהתחיל השני לשמור, היה הראשון שומר עבורו, נעשית שמירת השני כשמירה בבעלים.

- אולם אם קבעו שכל אחד ישמור בזמן אחר, נמצא שבשעה שהאחד שומר, אין חבירו שומר עבורו, ואין כאן פטור של שמירה בבעלים, ואז דינם כשומרי שכר, ולא כשומרי חנם, כי כל אחד שומר לחבירו תחת מה שגם הוא שומר עבורו.

מכר לו בית או שדה אין מעיד לו עליה

מכר לו פרה או טלית מעיד לו עליה

רב ששת מעמיד דין זה באופן הבא:

ראובן גזל משמעון ומכר ללוי, ובא יהודה להוציא מלוי, בטענה שזה שלו, [ויש לו עדות על כך], ושמעון רוצה להעיד [עם עד נוסף] לבטל את עדות ערעורו של יהודה, כדי שישאר הדבר ביד לוי, ולאחר מכן יבוא שמעון ויוציא את הדבר מלוי.

זוהי יתכן רק כשבאים לבטל את עדות ערעור יהודה על ידי אחת משתי העדויות הללו. [א] שיעידו שעדי יהודה גזלנים. [ב] שיעידו שיהודה הודה בפניהם שהדבר אינו שלו.

אבל אם יבואו לבטל את עדות ערעור יהודה, על ידי שיעידו שהדבר שייך ללוי, הודאת שמעון כמאה עדים היא, ולא יוכל לשוב ולהוציא מלוי.

לעניין בית ושדה, שמעון עלול להיות נוגע בעדותו, משני טעמים.

א. כגון שלוי אדם נוח וכשיביא עדים יאמרו שראובן גזל ממנו, ייתן לו לוי את הדבר בלא קושי, **ויהודה אדם קשה**, ובקושי יוכל להוציא ממנו את הדבר [=הראשון נוח לי והשני קשה הימנו].

ב. כגון שיש לשמעון עדים שהקרקע שלו, [וכעת אינם כאן], **וליהודה יש עדים שהקרקע שלו**, ומעתה **אם** יכחיש את עדות יהודה, הבא להוציא מלוי, **לא יחזיק יהודה בדבר**, וכשיבוא **שמעון** עם עדיו, **יוציא מלוי**, [ויהודה לא יוכל להוציא ממנו, אפילו לא נפסלו עדיו], כי כבר החזיק בה שמעון, [ואם נפסל עדי יהודה עצמם, אין ליהודה שום עדות להוציא ממנו]. **אבל אם** לא יכחיש את עדות יהודה, **יהודה יוציא מיד לוי ויחזיק**, וכשיבוא **שמעון** עם עדיו, לדון כנגד יהודה ועדיו, מאחר שיהודה כבר מוחזק, **לא יוכל לזכות בדבר בלא ראייה.**

וכל זה לעניין בית ושדה שהם קרקעות, ולא זכה בהם מי שקנאם מהגזלן, [שלא כדין מי שקונה מטלטלים מגזלן, אחר יאוש הבעלים, שאין הבעלים מוציאים ממנו את הגזלה, על פי הדין שנתבאר במקום אחר, שיאוש עם שינוי רשות מוציאים את הדבר מיד בעליו], **כי בקרקעות אין יאוש ושינוי רשות**. [רשב"ם מפרש שאין דין יאוש ושינוי רשות בקרקע. ור"י מפרש שאין רגילים להתיימשק מקרקעות]. ואם יישארו ביד לוי שמעון יוציא ממנו.

אבל לעניין פרה וטלית, שמעון אינו נוגע בעדותו, כי אין לו שום תועלת ממה שיישארו ביד לוי, משום שאחר יאוש [בעלים] ושינוי רשות [שקנה לוי מראובן], **זכה בהם לוי להיות שלו, אפילו האמת עם שמעון**, ושוב אין שמעון מוציא אותם מלוי.

ומיהו לא בכל אופן שמעון אינו נוגע בעדותו לעניין פרה וטלית, ויש פעמים שגם לעניין פרה וטלית שמעון נוגע בעדותו:

א. כשהגזלן חי – אם יישארו ביד לוי, הגזלן ישלם לשמעון דמי הגזלה שגזל ממנו, אבל אם יינתנו ליהודה, הגזלן יאמר לשמעון, לא גזלתי דבר ששייך לך, שהרי התברר שהוא שייך ליהודה, ואיני חייב לך כלום.

ב. כשראובן מכר ללוי באחריות – בזה תקנת חכמים, שאף על פי שלוי קנה את הדבר להיות שלו, מכל מקום מחזירו לשמעון הנגזל, כי אינו מפסיד בכך שמוציאים ממנו מה שקנה, מאחר שיקבל מראובן מה ששילם.

ואם כן מה שאמרנו ששמעון אינו נוגע בעדותו לעניין פרה וטלית, הוא רק **בהתקיים שני תנאים**:

א. כשראובן הגזלן מת, ושמעון לא יוכל לתבוע ממנו את דמי הגזלה, גם כשיוכח שהגזלה היתה שייכת לו.

ב. כשמכירת הגזלה שמכר ראובן ללוי, היתה שלא באחריות, ואין לשמעון להוציא מלוי את הגזלה.

[לתרומות ולהנצחות](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

[להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום](#)

[להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום](#)

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית